

İSLAM DEVRİMİ'NDEN SONRA TÜRK EDEBİYATINDAN YAPILAN TERCÜMELERİN İRAN'DAKİ YERİ¹

Behruz BEKBAİY, Ehsan EMİRZADEH

Farsçadan Çev. Umut BAŞAR

Özet: Bu araştırma, İran İslam Devriminden sonra Türkçeden yapılan tercümelerin durumunu ve bu tercümelerin İran toplumu ile Fars edebiyatındaki yerini göstermektedir. Bu çalışmada Türk Edebiyatından Farsçaya tercüme edilen eserlere ilişkin verilerin toplanmasıyla, Türk Edebiyatının İran İslam Devriminin gerçekleşmesinden sonraki dönemde İran'daki yeri araştırılmaktadır. Bulgulara göre tercüme edilen eserlerin sayısında özellikle 2000 yılından sonra artış görülmektedir. Bununla beraber bazı mütercim ve akademisyenlere göre Türkçeden tercüme edilen eserlerin sayısı oldukça azdır. İslam Devrimi sonrasında tercümede yerelleştirilmenin genellikle tercih edilen bir yöntem olduğunu bulgular göstermektedir. Aslında tercüme faaliyetleri yenileşmenin hizmetinde olamayarak aksine muhafazakâr eğilim gösterip klişe şekiller ve olguları tekrar etmiştir. Başka bir deyişle edebiyat kendi değerleri ile normlarını korumak ve kendinden olmayan unsurları silmek üzere geleneksel öğeleri kuvvetlendirme yolunda adımlar atmıştır. Türkçe tercüme eserler ise bir müddet ilgi görmemiştir.

Anahtar kelimeler: İran İslam Devrimi, Türk Edebiyatı, Fars Edebiyatı ve Tercüme, Mukaddes Müdafaa.

The Role of Translated Turkish Literature in Iran after The Islamic Revolution

Abstract: Examining the post-revolutionary situation of translation in Iran reveals the social condition of Iran and the position of source literature in Persian literature. Upon collecting the data related to the translated Turkish literature, the position of Turkish literature in Iran and the post-revolutionary social conditions were examined. The results have indicated that the number of Turkish translated literature, especially after 1380s, has increased. However, translators and professors of Turkish literature and language believe that the number of translated Turkish literature is very low. In addition, the results showed that the prevailing translation strategy after Islamic revolution has been in the process of naturalization and localization. In fact, translated Turkish literature was not innovatory; on the contrary, target literature was mostly conservative. As a result, stereotyped patterns and models were repeated. Translated Turkish literature has been audited for a long time after Islamic Revolution. In other words, the target literature has minimized the foreignness of the translated text

---

¹ Yayımlandığı Yer: Bekbabayi ve Emirzdeh (2016). TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi, (İran Özel Sayısı), جایگاه ترجمه ادبیات ترکیه بعد از انقلاب اسلامی در ایران, Caygah-i Tercüme-i Edebiyatı Türki Bad Ez Enkılâb-ı Eslami, Yıl: 6, Sayı: 18, Sayfa: 95,117.

and reduced the foreign cultural norms to target-language cultural norms in order to protect and fortify them.

Key words: Iranian Islamic Revolution, Turkish Literature, Persian Literature and Translation, Sacred Defens.

Giriş

Köken bakımından Ural-Altay dil ailesine mensup olan Türkçe morfolojik olarak ise sondan eklemeli diller grubunda yer almaktadır. Dolayısıyla kelimelere muhtelif son eklerin izafe edilmesiyle farklı anlamlara sahip çeşitli kelimeler elde edilebilir ve Hint-Avrupa dillerinin aksine kelime kökü sabit kalmakta ve çekim sırasında değişmemektedir (Heyet, 1365, s. 18). *Divânü Lugati't-Türk*, Türk dili ve edebiyatı hakkında kaleme alınmış en eski eser olarak sayılmakta ve Özlük (Mehr Haber Ajansı, 1389) Selçukluların hâkimiyetinden önce Türkçenin şiir ve edebiyat dili olarak Arapça ve Farsça ile rekabetin arttığı ve aşamalı bir şekilde bu dilin Anadolu coğrafyasında egemenlik kurduğunu ve en nitelikli edebî eserlerin ise Osmanlı Türkçesi döneminde ortaya konulduğunu ileri sürmektedir.

Türkiye'nin sosyal yapısında meydana gelen değişimler, Batı edebiyatına karşı doğan eğilim ve Atatürk döneminde başlayan tercüme faaliyetleri, Türk dili ve edebiyatının gelişmesi ve ilerlemesi sonucunu doğurmuş olup günümüzde ise Türk edebiyatı, eserlerinin farklı dünya dillerine tercüme edildiği bir noktaya gelmiştir. Tercüme, farklı diller ve milletler arasında bir köprü ve kültürler ile insanları tanıştıran iletişime sokabilecek bir araçtır. Judith Woodsworth (2003, s. 72) tercüme edebiyatın, millî edebiyatın yenilenip gelişmesini etkileyeceğini ileri sürmektedir. Sergey Tyuleney (2014, s. 5) gibi tercüme ile ilgilenen bazı araştırmacılar ise tercümenin toplumsal dilin dışına çıkamayacağını, mütercimlerin toplumsal düzenin bir parçası sayıldığını ve dolayısıyla içerisinde büyüdükleri cemiyetin kendine has dünya görüşü, estetik ve ahlaki değerleri ile donandığını belirtmektedir. Bu nedenle tercüme edilen metin de toplumun kültürel derinliklerinde üretilip tüketilmektedir. Michaela Wolf (2007, s. 5,'de aktarıldığı gibi) ise yazar, metin, tercüme ve okurlar arasındaki ilişkinin incelenmesiyle tercümelerin dönemsel özelliklerinin ortaya konulabileceğini iddia etmektedir.

İran İslam Devrimi'nden sonraki dönemde, Türk edebiyatından yapılan tercüme hareketlerinin incelenmesi ve sosyolojik açıdan tahlil edilmesi, toplumsal görünümün anlaşılmasına yardım edebilir ve ayrıca zengin Türk edebiyatının İslam Devrimi'nden sonra İran toplumundaki yerinin tespit edilmesini sağlayabilir. Kuşkusuz son yıllarda İran'da Türk edebiyatına olan ilgi yükselmektedir.

Bu araştırmanın amacı, İran İslam Devrimi'nden sonraki dönemde Türk edebiyatından yapılan tercüme hareketini inceleyerek özellikle edebî türler

açısından Türk edebiyatının İran toplumundaki yerini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. İran İslam Devrimi'nden sonra kaç kitap ve hangi kitaplar tercüme edilmiştir?
2. Türk Tercüme edebiyatının Fars edebiyatındaki yeri nedir?
3. Sekiz yıllık Mukaddes Müdafaa² döneminde Türkçeden hikâye-roman türünde kaç eser tercüme edilmiştir? Nasıl?

1. Kuramsal Çerçeve

Yukarıdaki sorulara cevap verebilmek için Even-Zohar'ın "Çoğul Dizge Kuramından" yararlanılmıştır. Zohar (1978 / 2000) tercüme edebiyatı, edebiyatın çoğul dizgesinin bir parçası olarak görür ve ona göre tercümenin yeri ait olduğu edebî sisteme göre değişir. Genel olarak tercüme edebiyatın amaç edebiyatta yan konumda bulunduğu kanısı yaygındır. Even-Zohar bu bakış açısına karşı çıkararak tercüme edebiyatın amaç edebiyatta merkezî veya yan bir konumda bulunabileceğini ileri sürmektedir. Tercüme edebiyat üç nedenden dolayı amaç edebiyatta merkezî yeri edinebilir:

1. Amaç edebiyat yeni ve henüz şekil alma aşamasındayken
2. Amaç edebiyat zayıf ve etkilere açık bir durumdayken
3. Amaç edebiyat buhranlarla karşı karşıyayken

Tercüme edebiyatın, edebiyat içerisinde merkezî veya aslî yeri işgal etmesi durumunda kaynak edebiyattan yeni türler ve normları da beraberinde getirir ki bu da amaç edebiyatın değerler topluluğuyla uyuşmayacaktır. Bu şartlar altında tercümede motamot yöntem söz konusudur ve diğer bir deyişle amaç metinde, kaynak metnin dokusu korunmaktadır. Yani tercüme kaynak edebiyat odaklıdır. Tercüme edebiyatın amaç edebiyatta yan konumda bulunması, amaç edebiyatın güçlü ve muhafazakâr olduğunu göstermekte ve bu durumda ise tercüme edebiyat, amaç edebiyatın normlarına uymaktadır. Tercüme, amaç edebiyat odaklıdır ve tercümede akıcılık göz önünde bulundurulmaktadır.

Even-Zohar'a göre edebiyat dışı sebepler tercüme edilecek eserlerin seçiminde oldukça önemli bir rol ifa etmekte ve eserlerin tercümesinde izlenecek yöntem amaç edebiyatın içinde bulunduğu mevcut şartlar dikkate alınarak tayin edilmektedir. Ayrıca edebî ve sosyal şartlar tercüme edilecek metnin seçiminde tayin edici bir rol üstlenmektedir. Amaç edebiyatın çeşitli norm ve tür eksikliği sorunuyla karşı karşıya bulunması durumunda tercüme, bu ihtiyacın ortadan kalkmasına yardımcı olabilir.

---

² 1980-1988 yılları arasında İran ve Irak arasındaki savaşa İran siyasi literatüründe verilen isim (M. N.).

2. Tercüme Kuramsal Bir Bakış

Betimleyici tercüme çalışmaları, tercüme çalışmalarında kullanılan çeşitli çeviri yöntemleriyle ortaya konulmuş tercüme edebiyatın amaç edebiyat içindeki tarihî ve edebî işlevini incelemeye çalışmıştır. Even Zohar tarafından 1970’li yıllarda ileri sürülen bir kuram ile tercüme edebiyatın ulusal edebiyat üzerindeki etkisi açığa çıkarılmaya gayret edilmiştir (Woolf, 2010, s. 3479). Ferdinand De Saussure’un durağan bakış açısının aksini iddia eden bu kurama (Zohar, 2009, ss. 9-13) göre edebiyat dinamik ve değişmekte olan bir düzendir. Even Zohar’ın kuramı, formalistlerin de bakış açısının aksine edebiyatı, merkezî konumu almak için birbiriyle rekabet hâlinde olan düzenlerin oluşturduğu büyük ve önemli şebekenin bir parçası olarak görür ve tercüme edebiyatı da bu ağın bir parçası sayar. Bu kuram, tercüme edebiyatın toplumsal ve kültürel koşullara göre amaç edebiyatta merkezî veya yan konumda yer alabileceğini iddia etmektedir. Çeviri edebiyat, amaç edebiyatta değişime yol açacak tür ve temleri beraberinde getirebilir. Bu doğrultuda Gürçağlar (2008, ss. 102-103), Osmanlı Devleti’nin siyasi, kültürel ve sosyal yapısında yenilikçi değişimlerin yaşandığı Tanzimat Dönemi’nde, tercüme hareketinin yeni fikirlerinin girişini hızlandırdığını ve buna ek olarak 1928 yılında Türk alfabesinde yapılan değişiklik ile birlikte Türk edebiyatının ve o dönemki genç neslin Osmanlı edebiyatından kopuşundan sonra; edebî metin konusunda acil bir ihtiyacın ortaya çıktığını ve bu ihtiyacın tercüme edebiyat ile karşıladığını ve bu dönemde tercümenin merkezî bir konumda bulunduğunu belirtmektedir.

Toury’nin normlara odaklanan kuramı da toplum bilimsel nazariyelerden biridir. Toury (1991, ss. 13-14) tercümenin temelde sosyokültürel ve toplumsal normları esas alan bir etkinlik olduğunu iddia etmektedir. Toury’nin kuramında normlar önemli bir rol oynamaktadır. Schaffner (2010, ss. 237-238) ise normların sosyal açıdan doğru ve uygun kabul edilen kavramları beyan ettiğini, başka bir deyişle toplumun belirli bir dönem içerisinde neleri doğru ve uygun bulduğunu anlattığını söylemektedir. Normlar, uygun davranış şekli için bir örnek davranış ve davranışa ait değerlerde birtakım beklentiler meydana getirmektedir. Normlar, ihlal edilmesi durumunda cezalandırmayı da beraberinde getirmekte olup aynı zamanda çevrilecek metnin ve tercümede izlenecek yöntemin seçiminde de etkilidir. Dolayısıyla normların incelenmesi söz konusu toplumun tanınmasına ve mütercimlerin metin seçiminde ve tercümede izledikleri yolun anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Theo Hermans’ın (1996) normlar ve tercüme seçimine ilişkin kuramında ise toplumsal normların tercüme etkisi incelenmektedir. Hermans (1996, ss. 46-47) normları toplumsal kurumların saptanmış kuralları ile “sosyal ve kültürel gerçekler” olarak açıklamakta ve aynı zamanda insanların birbirleriyle olan etkileşiminde ve toplumsallaşma sürecinde önemli etkenler olarak görmektedir. Normlar, insanların bir arada yaşayabilmesi için gerekli koordinasyonu

oluşturmaktadır. Böylelikle normlar, bir arada yaşamının gerekliliklerini korumaktadır. Bunlara ek olarak Hermans'a göre normlar ve gelenekler bireyler arasındaki ilişkilerin kalıcılığının artmasına sebep olmaktadır. Hermans, tercümeyle kültürel ve toplumsal bir çerçeve içerisinde ele alarak tercümenin birbirinden farklı görüş ve çıkarlara sahip olan kişi ve gruplar ile sosyal etkenleri barındırdığını söylemektedir. O, aynı zamanda normların karar alma sürecini kolaylaştırıp yönettiği ve kültürel ürünlerin girişini denetlediği kanaatindedir.

İdeoloji ve güç kavramları 1990'lerden itibaren çeşitli çeviri araştırmacılarının kuramlarına yansımıştır. Andre Lefevere de gücün çeviri araştırmalarıyla olan ilişkisine dikkat çekenlerden biridir. Andre Lefevere (Woolf, 2010, s. 338'de aktarıldığı gibi) de tercümeyle toplumsal bir faaliyet olarak görmektedir. Lefevere'nin "Yeniden Yazım" kuramına göre çeviri sürecini yöneten ve yönlendiren yeniden yazım kavramı edebî metnin aslına göre tahrif edilmesine aracılık eder. Lefevere (Mandy, 2008, s. 128'de aktarıldığı gibi) edebî metinlerin sistematik olarak kabul veya ret görmesini sağlayan etkenleri inceler. Bu etkenler güç, ideoloji ve değiştirmedir. Lefevere'e göre güç mevkiinde olan kişiler edebiyatı yeniden yazıp toplum tarafından kullanımını denetlerler ki ideoloji böyle bir yeniden yazımın temelini oluşturur. Aslında yeniden yazım, gücün hizmetindedir ve toplumdaki edebî akımları kontrol etmektedir.

Venuti (1995) de çevirinin çeşitli yönlerini güç perspektifinden incelemiştir. Venuti (1995, ss. 19-21) tercümenin millî kimliği şekillendirmede ve etnik gerilimleri azaltmada büyük bir güce sahip olduğuna inanmakta ve ayrıca tercümenin amaç dilin edebî eserlerinin korunarak kaynak dil üzerindeki kültürel hâkimiyetin kolaylaşmasına katkı sağlayacağını ileri sürmektedir. Venuti mütercimim görünmezliği kavramını "Yabancılaştırma" ve "Yerelleştirme" gibi iki tercüme yöntemiyle birlikte ele alır. Temelleri Schleiermacher'ın görüşlerine dayanan bu iki yöntem, çevrilecek metin türünü ve çeviri yöntemini belirler (Mandy, 2006, s. 146'de aktarıldığı gibi). Yabancılaştırma yönteminde, kaynak dilin özellikleri göz önünde bulundurulmayarak özgün metnin nitelikleri, ideolojisi ve söylemleri tercüme vasıtasıyla amaç dile girmektedir. Yerelleştirme yönteminde ise kültürel ve ideolojik açıdan yabancı unsurlar silinerek çeviri, akıcı bir şekilde yapılır. Venuti yerelleştirme yöntemine tamamen karşıdır çünkü mütercimim bu yöntemle bir tür çeviri suçu işlediğine inanmaktadır. O motamot çeviri yöntemini yabancılaştırmayı önlemek için en iyi çeviri metodu olarak görür (Venuti, 1995, s. 19).

Maria Tymoczko (2002) da eğitim sistemi, yayıncılar ve hatta devletler gibi büyük ve güçlü toplumsal oluşumların tercümeyle, istenilen kültürü inşa etmek amacıyla faydalanılan birincil edebî araçlardan biri olarak gördüğünü

belirtmektedir. Maria Tymoczko ve Edwin Gentzler tercümenin, sömürgecilerin onu kullanarak sömürgelerini denetleyerek istedikleri tarafa yönlendirebilecekleri bir araç olduğunu iddia etmektedirler. Onlara göre tercümenin iki rolü bulunmaktadır. Birincisi sömürgeciler, tercümeden sömürgelerini idare etmek üzere faydalanabilirler ikincisi ise sömürgeciler tercümeyle direnç, kendine dönüş, özerlik ve sömürgecilere karşı ayaklanmada kullanabilirler. Bu nedenle tercüme, kalıcı bir hareket oluşturmaya da gerçeklerin gün yüzüne çıkarılmasında bilinçli ve önemli bir eylemdir.

Tejaswini Niranjana (1992) ise Postkolonyalizim teorisinde tercümenin sömürgecilerin istismara yönelik hedeflerini gerçekleştirmesine hizmet ettiğini ileri sürmektedir. O, tercümenin sömürgecilerin gücüne şekil vererek kendisinin de şekil aldığı söylemektedir. Niranjana (1992, s. 167) kaynak-odaklı çeviri yöntemine karşıdır ve postkolonyalist mütercimim liberal milliyetçiliği sorgulaması ve amaç metinde müdahaleci bir yöntemle sahip olması gerektiği kanaatindedir. Niranjana (1992, ss. 171-173) Derrida'nın yapı-söküm kuramının etkisiyle, yapı-söküm ve sömürge yöntemlerinin tanınmasıyla Batı üstünlüğünün yok edilmesi gerektiğine inanmaktadır.

Postkolonyalist kuramcı Spivak (1993) Derrida'nın yapı-sökümcü felsefesinin etkisiyle Marksizm ve feminizmin ilkelerini sorgulayarak sömürgeciliği sonlandırma (dekolonizasyon) yolunda ilerlemeye çalışmıştır. Ona göre çeviri politik bir eylemdir. Üçüncü dünya dillerine yönelik çeviri politik bir eylem sayılabilir ve tercüme yoluyla kendileri ve diğerleri tanınabilir (Mandy, 2006, ss. 131-132'de aktarıldığı gibi). Spivak Batılı feministlerin, metinlerin egemen dile yani İngilizceye çevrilmesi gerektiği düşüncesine karşı çıkararak bu tarz tercüme yapıları yapay ve gerçeğe uzak görmektedir. Spivak, çeviri yönteminde mütercimim baskın kültüre doğru eğilim göstermemesi gerektiğini belirtmekte, sömürge diline yönelik çeviride [İngilizceye], motamot çeviri yönteminin tercih edilmesi gerektiğini ve böylelikle muhatabın metnin tercüme olduğunu rahatlıkla anlayabileceğini yazmaktadır.

Vidal ve Alvarez (1996) de tercümeyle politik bir eylem olarak kabul eden çeviri araştırmacıları arasındadır. Onlar, tercümenin baskın kültür ile alt kültür arasındaki dengesizliği açığa çıkardığı kanaatindedirler. Aslında tercüme, asıl metnin muadilini ortaya koyma değil karmaşık bir yeniden yazım sürecidir. Onlara göre tercüme, asıl metinden bir tasvir sunmakta ve bu tasvir asıl metne erişim imkânı olmayanlar tarafından doğru ve düzgün olarak algılanmaktadır. Mütercim mümkün olduğu derecede gerçeği manipüle edip değiştirmektedir çünkü mütercimim kendisi de bütün kültürlerde mevcut olan ve kısıtlamalara zorlayan değerler kümesinin baskısı altındadır. Vidal ve Alvarez, tercümenin sadece bir dilden başka bir dile kelime taşıma işi olmadığını farkına varılmasıyla tercümenin arkasındaki ideolojinin anlaşılabilirliğini belirtmektedir. Mütercimim yaptığı her seçim toplumun tarihî, sosyal, siyasi ve

kültürel duruma işaret edebilir. İdeoloji, kaynak metne karşı üstünlük veya zaaf duygusu, edebiyat bilimine ilişkin kurallar, baskın kurum ve siyasal düşüncenin beklentileri ve kamuoyu gibi pek çok etken mütercimi baskı altına almaktadır.

Micheal Croin (1996) ise tercümenin azınlık dilleriyle ilişkisini incelemiştir. O, azınlık kavramının dil ile dinamik bir ilişki içerisinde olduğunu, bir dilin özünde azınlık olamayacağını ancak onun diğer baskın dillerle olan ilişkisinin söz konusu dili, azınlık dili hâline getirdiğini iddia etmektedir. Cronin bu ilişkiyi mekân ve zaman bağlamında ele alır. Zaman bir ülkede diller arasındaki tarihî ilişkiyi alt üst ederek bir dili azınlık konumuna düşürebilir. Mekân ilişkisinin zaman ilişkisiyle oldukça yakın bir bağlantısı olduğunu ancak ulusal sınırların yeninden çizilmesiyle, bir dilin coğrafya içerisinde baskın mevkiden azınlık mevkisine düşebileceğini ileri sürmektedir. Croin (1996, s. 88) tercümenin dil ve güç bağlamında azınlık dillerinin yerini anlamada bir araç olabileceği düşüncesindedir. Ona göre (1996, s. 90) “İngilizcecilik”i (Anglicization) ortadan kaldırmayarak baskın dilin farklılığını tercümeyle bütünüyle yansıtan mütercimler, ayrı bir dil olarak yayılma kabiliyetine sahip olan azınlık dilinin gerilemesine neden olmaktadır.

3. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Tarama yöntemiyle hazırlanan bu çalışmada, İran İslam Devrimi'nden sonraki dönemde Türkçeden Farsçaya yapılan tercüme hareketi incelenmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle araştırma uygulamaya dönük değildir.

İlk olarak Türk edebiyatından tercüme edilerek kitap şeklinde basılan eserlerin listesi, İslam Devrimi'nden sonra İran'da hangi edebî tercüme türlerinin okunduğunu belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın asıl hedefi tercüme edilen eserlerin sayısını tespit ederek Türk edebiyatından yapılan tercümelelerin İran toplumundaki yerini ortaya koyabilmektir. Sekiz yıllık Mukaddes Müdafaa Dönemi'nde, Türk edebiyatından Farsçaya tercüme edilen hikâye ve romanların incelenmesi ise araştırmanın bir diğer hedefidir. Bu dönemde tercüme edilen hikâye ve romanların sayısının saptanması, ülkenin o dönemdeki toplumsal durumunu ve tercüme hareketinin niteliğini göstermesi bakımından önemlidir.

Tercüme eserlere ilişkin elde edilen veriler, İran Millî Kütüphane Kataloğu, Hane-i Kitap Kataloğu³ ve Gisoom Elektronik Kitap Kataloğu⁴ gibi Farsçaya tercüme edilen edebî eserlere ilişkin bilgilerin yer aldığı kataloğlardan çıkarılmıştır.

³ Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün İran'daki muadili sayılabilecek devlet kuruluşu.

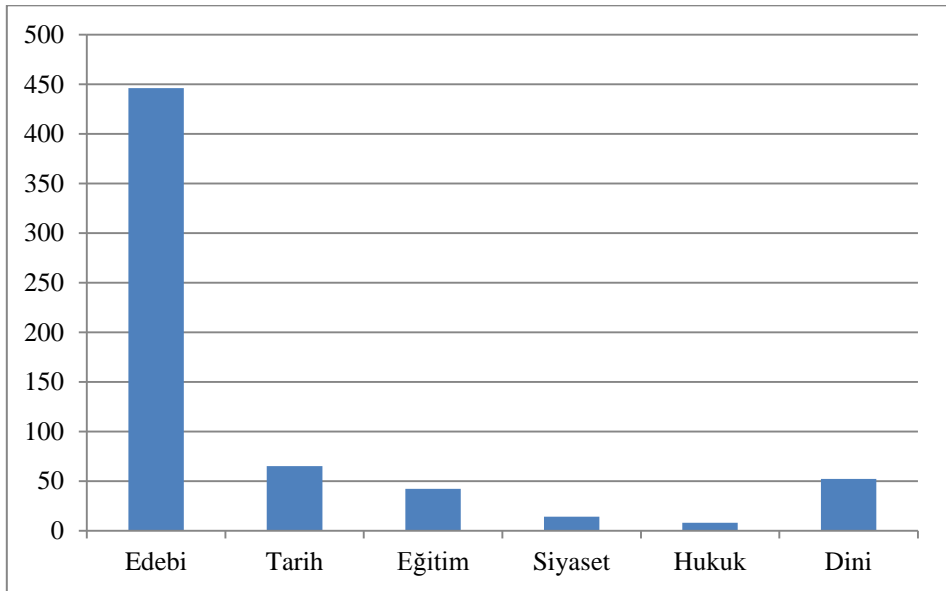
⁴ İran'ın önemli kitap satış sitelerinden biri.

Veriler tercümenin basım tarihi ve tercüme türüne göre sınıflandırılmıştır. Araştırmanın 3. sorusuna cevap verebilmek adına ise tercüme edilen hikâye ve romanlar basım yılına göre listelenmiştir. Verilerin toplanması sürecinde, resmî kayıtlardaki ve kataloglardaki künyeler doğrultusunda kitap bilgileri eksiksiz olarak temin edilmeye çalışılmıştır. Ancak veri toplama sürecinde bazı sorunlarla karşılaşmıştır. İran Millî Kütüphanesindeki katalogda bazı tercüme eserlerin basım yılı kaydedilmemiş olduğundan Hane-i Kitap Kataloğu ile Gisoom Elektronik Kitap Kataloğu'ndan yardım alınmıştır. Bir diğer sorun ise çevrilen eserlerin eski baskı tarihlerinin kataloglara kaydedilmemesidir.

3.1. Veriler

a) İlk olarak veriler edebî türe göre sınıflandırılmıştır. Türkçeden tercüme edilen eserler genel bir tasnifle edebî, tarihî, siyasi, hukuki, kültürel-dinî ve eğitimle ilgili eserler şeklinde altı ana başlıkta toplanabilir. Tercüme edilen 580 eserden 446'su roman, hikâye, şiir, tiyatro ve biyografi gibi edebî eserlerdir. Tarih ile ilgili tercüme edilen eserlerin sayısı 65'tir. Türkçe eğitimi, kişisel gelişim, açıklık vb. şekilde eğitimle ilgili olarak çevrilen eserlerin sayısı ise 42'dir. Siyasetle ilgili çevrilen eserlerin sayısı 14'tür. Anayasa ve diğer konulara ilişkin çevrilen hukuki eserlerin sayısı da 8'dir. Son olarak din kültürü ve mezheple ilgili tercüme edilen eserlerin sayısı ise 52'tir.

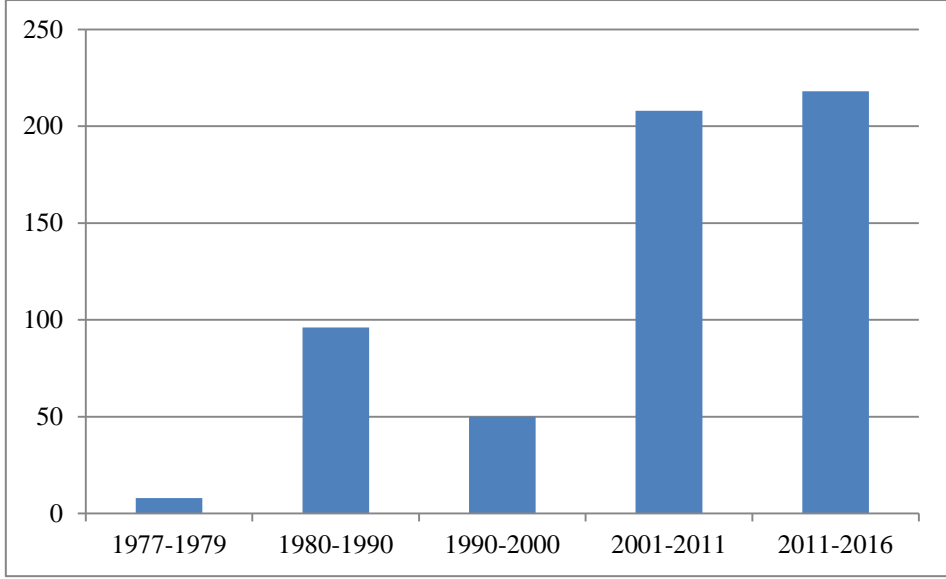
Tablo 1. Türlerle Göre Tercüme Edilen Eserlerin Sayısı

b) İkinci olarak ise veriler tercüme edilen eserlerin basım tarihlerine göre sınıflandırılmıştır.

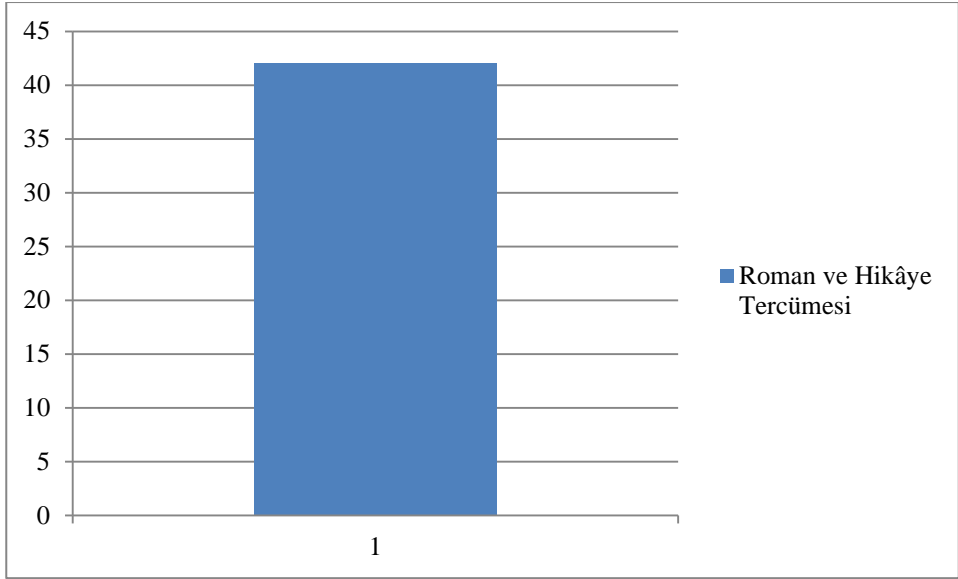
Tablo 2. İslam Devrimi'nden Sonraki Her 10 Yıllık Süre İçerisinde Tercüme Edilen Eserlerin Sayısı

İran İslam Devrimi'nden önce Aziz Nesin'in hikâye ve romanları Rıza Hemrah tarafından Farsçaya tercüme edilmiştir. İran İslam Devrimi'nden sonra ise Türk edebiyatından Farsçaya yapılan tercümelerin sayısında aşamalı bir şekilde artış görülmektedir. 1977 ve 1979 yılları arasında tercüme edilen eserlerin sayısı 8'dir. 80'li yıllarda Türk edebiyatından 96 eserin tercüme edildiği yukarıda zikredilen kataloglardan anlaşılmaktadır. 90'lı yıllarda ise 50 eserin tercüme edildiği görülmektedir. 2001-2011 yılları arasında ise tercüme edilen eser sayısının yaklaşık dört kat arttığı ve 208'e ulaştığına şahit olunmaktadır. 2011-2016 yıllarında ise Türkçeden Farsçaya tercüme edilen eserlerin sayısı 203'tür. 2011-2016 yılları arasında tercüme edilen eserlerin sayısının 2001-2011 yılları arasında tercüme edilen eser sayısı ile hemen hemen aynı olması dikkati çekicidir.

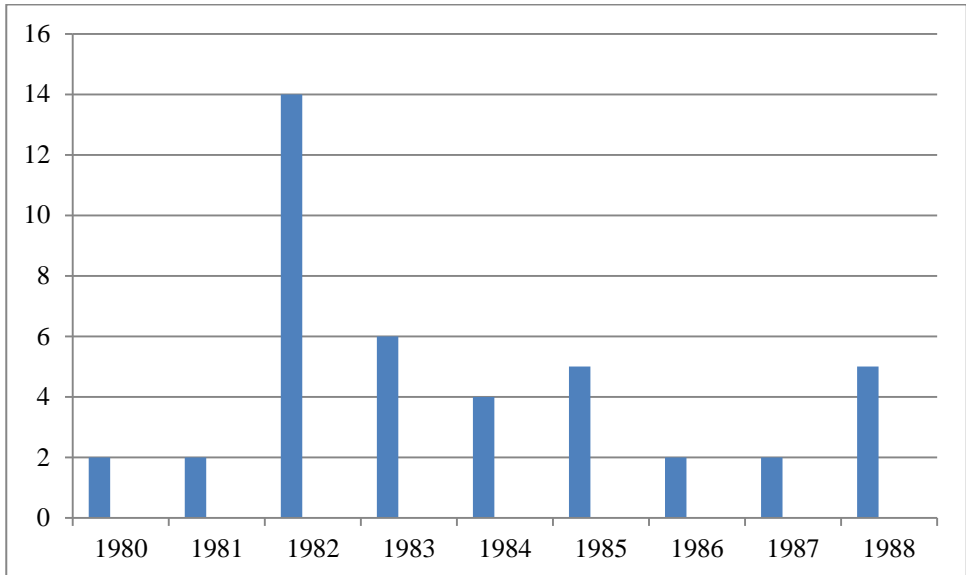
c) Araştırmanın üçüncü sorusuna cevap vermek için Mukaddes Müdafaa Dönemi'nde tercüme edilen hikâye ve romanlara ilişkin veriler, basım yılı ve sayısına göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 3. Mukaddes Müdafaa Dönemi'nde Tercüme Edilen Hikâye ve Romanların Sayısı

Sekiz yıllık Mukaddes Müdafaa Dönemi'nde 42 hikâye ve roman Türkçeden Farsçaya çevrilmiştir. 1982 ve 1985 yılları arasında 14 hikâye ve roman birkaç baskı yapmıştır.

Tablo 4. 1980 ve 1988 Yılları Arasında Tercüme Edilen Eserlerin Sayısı

1980 ve 1981 yıllarında hikâye-roman türünde iki eser tercüme edilmiştir. 14 kitapla hikâye-roman türünde en çok eserin 1982 yılında basıldığı görülmektedir. 1983 yılında 6 eserin çevrildiğine şahit olunmaktadır. 1985 yılında ise 5 eser tercüme edilmiştir. 1986 ve 1987 yıllarında da hikâye-roman türünde 2 eserin Türkçeden Farsçaya çevrildiği anlaşılmaktadır. Son olarak 1988 yılında 5 eser Türkçeden Farsçaya tercüme edilmiştir.

4. Bulgular

Verilerin tahlil edilmesi sonucunda araştırma sorularına verilen cevaplar aşağıdaki gibidir:

4.1. İran İslam Devrimi'nden Sonra Kaç Kitap ve Hangi Kitaplar Tercüme Edilmiştir?

Veriler, edebî türlerden özellikle roman ve sonra hikâyenin diğer türlere nazaran daha çok tercüme edildiğini göstermektedir. Hikâye-roman türündeki eserlerden sonra tarihle ilgili kitaplar en çok tercüme edilen eserler arasına girmiştir. İran Kültür ve İrşat Bakanlığı tarafından teyit edilen eserler pek çok defa yeniden tercüme edilmiş ve yeni baskılar yapmıştır. İran İslam Devrimi'nden sonra 580 eser Türkçeden Farsçaya tercüme edilerek basılmıştır. Bu konuya ilişkin ayrıntılı bilgi aşağıdaki konu başlıklarında verilmiştir.

En Çok Tercüme Edilen Eserler

Orhan Pamuk tarafından kaleme alınan *Sessiz Ev*, *Beyaz Kale*, *Cevdet Bey ve Oğulları*, *Benim Adım Kırmızı* ve *Masumiyet Müzesi*; Elif Şafak tarafından yazılan *Aşk*; Mahmut Makal'ın yazdığı *Bizim Köy*; Aziz Nesin'in yazdığı *Şimdiki Çocuklar Harika* ve *Kurt Olan Koyun*⁵; İsmail Hakkı Uzunçarşılı tarafından kaleme alınmış *Osmanlı Tarihi*; Harun Yahya'nın yazdığı *Kavimlerin Helaki* en çok tercüme edilen eserlerden bazılarıdır. Türk yazarların bazı eserlerinin Farsçaya tercümesinde İngilizcenin köprü dil vazifesini üstlendiği söylenebilir. Çünkü Türk yazarların Farsçaya tercüme edilmiş eserlerinden bazıları İngilizce metin üzerinden Farsçaya çevrilmiştir. Çeviri biliminde bu türden tercümelere, dolayı tercüme denmektedir. Örnek vermek gerekirse, Orhan Pamuk tarafından kaleme alınan *İstanbul: Hatıralar ve Şehir*, *Öteki Renkler*, *Masumiyet Müzesi*, *Beyaz Kale ve Kar*; Yaşar Kemal tarafından yazılan *Kimsecik*; Orhan Kemal'in yazdığı *Baba Evi*; Latife Tekin'in kaleminden çıkan *Sevgili Arsız Ölüm*; Nazım Hikmet tarafından yazılan *Dünyayı Gezdim Sensiz*⁶; Elif Şafak'ın kaleme aldığı *Aşk* ve Serdar Özkan'ın yazdığı *Kayıp Gül* İngilizceden Farsçaya tercüme edilen kitaplardan bazılarıdır.

⁵ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

⁶ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

En Çok Baskı Yapan Eserler

“Seviyorum Seni Ekmeği Tuza Banıp Yer Gibi” başlığıyla tercüme edilen ve Nazım Hikmet’in lirik şiirlerinden yapılan bir seçme sonucu oluşturulan eser 15 baskı ile İran İslam Devrimi sonrasında en çok basılan Türkçe tercüme eserdir. *Aşk* ile Elif Şafak ve *Sıyrılmış Kılıç Babek* isimli eseri ile Celal Bergüşad 10 baskı ile devrim sonrasında en çok eserleri basılan yazarlar arasındadır. İsmail Ahmet Yağı tarafından kaleme alınan *Yükselişten Çöküşe Osmanlı Devleti*⁷ isimli çalışma da 8 baskı ile çok basılan bir diğer eserdir. Orhan Pamuk’un kitapları İran İslam Devrimi’nden sonra en çok basılan eserler arasındadır. *Yeni Hayat* altı, *Masumiyet Müzesi* beş ve *Benim Adım Kırmızı* dört baskı ile en çok baskı yapan eserlerdendir. *Masumiyet Müzesi*’nin 2015 yılında dört baskı yapması dikkat çekicidir. Serdar Özkan’ın yazdığı *Kayıp Gül* ise dört baskı yapmıştır.

Orhan Pamuk, Nazım Hikmet, Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Elif Şafak ve Zülfü Livaneli İran İslam Devrimi’nden sonra eserleri en çok baskı yapan yazarlar olmanın yanında tercüme edilmek üzere de eserleri en çok tercih edilen yazarlar arasındadır.

İkinci tabloya göre Türkçeden Farsçaya tercüme 2000’li yıllarda artmıştır. Toplam tercüme sayısının bu yıllarda, yıllık ortalamanın neredeyse dört katına çıktığı görülmektedir. 2010-2015 yılları arasında ise tercüme sayısının neredeyse 2000-2010 yılları arasında yapılan tercümeyle aynı olduğu anlaşılmaktadır.

Tercüme Edilen Diğer Eserler

Osmanlı Türkçesinden bazı eserler Farsçaya çevrilmiştir. Bu eserlerin tamamının tarih ile alakalı olması ilginçtir. Yunus Zeyrek tarafından tashih edilen IV. Sultan Murad’ın *Revan ve Tebriz Seferi Ruznamesi*, Ebu Bekir Abdullah’a ait *Tarih-i Osman Paşa*, Silahşor Mustafa Ağa’nın *Revan Fetihnamesi* ve Mustafa Selânikî Efendi’nin kaleme aldığı *Tarih-i Selânik* Osmanlı Türkçesinden Farsçaya tercüme edilen eserlerden bazılarıdır. Bu eserler arasında Türkiye muhalifi yazarların eserleri de göze çarpmaktadır. Bu kitaplardan bazıları Kürtçe veya İngilizceden Farsçaya tercüme edilmiştir. İhsan Nuri Paşa⁸ tarafından kaleme alınan *Türkiye’de Kürt Millî Hareketi*, [terörist başı] Abdullah Öcalan’ın yazdığı *Kürt Aşkı*, *Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygurluğa*, *Kürdistan Yurtseverliği* ve *Ulusal Kurtuluş Cephesi* de tercüme edilerek yeni baskılar yapmıştır. Osman Azizi tarafından telif edilen *Diyarbakır’da Kargaşa*⁹, İsmail Beşikçi tarafından yazılan *Irak ve Türkiye’de*

⁷ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

⁸ 1893 yılında Bitlis’te doğup 1976 yılında Tahran’da ölen isyancı bir Kürt Paşası.

⁹ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

*Kürt Meselesi*¹⁰, Muhammet Zeki-Ramazan Yusuf'un yazdığı *Son Yolculuk*¹¹ (*Bir Kürt Ailesinin Gerçek Trajedisi*), [terörist başı] Abdullah Öcalan'a ait olan ve Abdullah İbrişimi tarafından Farsçaya tercüme edilen *Orta Doğu'da Kürt Meselesi*¹², İbrahim Ahmet ve Muhammed Resul Havar tarafından yazılan ve Muhammed Rauf Muradi tarafından tercüme edilen *Tarih Muhakemesi: Abdullah Öcalan'ın Bakış Açısına Göre Çağdaş Kürt Hareketinin Tahlili*¹³ isimli kitap da bu konuda çevrilen eserlerden bazılarıdır¹⁴.

4.2. Türk Tercüme Edebiyatının Fars Edebiyatındaki Yeri Nedir?

İran İslam Devrimi'nden önce Türk edebiyatından Aziz Nesin gibi bazı yazarlardan tercüme yapılmış olsa da bunların sayısı oldukça azdır. İran İslam Devrimi'nden sonra ise Türk edebiyatından özellikle hikâye-roman türünde eserler Farsçaya tercüme edilmiştir. Verilere göre 2000'li yıllarda Türkçeden yapılan tercümelerin sayısında artış gözlenmiş ve 2011-2016 yılları arasında ise bu artış devam etmiştir. Bu doğrultuda 2010'lu yılların sonunda tercüme sayısının 1990'lı ve 2000'li yılların birkaç katı olacağı anlaşılmaktadır. 2010 yılında Tahran Üniversitesinde düzenlenen bir konferansa katılarak bu konuda düşüncelerini belirten Özlük (Mehr Haber Ajansı, 1389) Türkçeden Farsçaya tercümede çok çalışılmadığı, Farsçadan Türkçeye yapılan çevirilerin Türkçeden Farsçaya yapılan çevirilere nazaran oldukça fazla olduğunu ileri sürerek Türkçeden Farsçaya edebî tercüme yapan İranlıların genellikle sol eğilimde olduğunu ileri sürmüştür. Davut Vefai (Mehr Haber Ajansı, 1389) gibi bazı mütercim ve Türk dili hocaları da Türkçeden Farsçaya tercüme edilen hikâye-roman sayısının oldukça az olduğunu ve bu durumun aksine Türklerin, Farsça eserlerin tercümesinde daha aktif olduğunu belirtmiştir.

4.3. Sekiz Yıllık Mukaddes Müdafaa Dönemi'nde Türkçeden Hikâye-Roman Türünde Kaç Eser Tercüme Edilmiştir? Nasıl?

Sekiz yıllık Mukaddes Müdafaa Dönemi'nde Türkçeden Farsçaya hikâye-roman türünde toplamda 42 eser tercüme edilmiş ve söz konusu eserler yeni baskılar yapmıştır. Bu dönemde tercüme edilen eserlerin çoğunluğu Aziz Nesin ve Yaşar Kemal gibi meşhur yazarlara aittir. Aziz Nesin 19 eser tercümesiyle bu dönemin en çok tercüme edilen ve kitapları en çok baskı yapan yazardır. *Enflasyon Her*

¹⁰ Eserin özgün ismi söz konusu yazarın kitapları arasında tespit edilememiştir.

¹¹ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

¹² Eserin özgün ismi [terörist başının] kitapları arasında tespit edilememiştir.

¹³ Eserin özgün ismi söz konusu yazarın kitapları arasından tespit edilememiştir.

¹⁴ İran'da Türkiye'deki ayrılıkçı hareketlerle ilgili dikkate değer sayıda eserin Türkçe ve Kürtçeden tercüme edilerek basılmış oluşu üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

*Gün Artıyor*¹⁵ dört baskı, *Ne İçin Benimle Evlendin?*¹⁶ altı baskı, *Kurt Olan Koyun*¹⁷ beş baskı, *Ölmüş Eşek* dört baskı, *Takım Elbise*¹⁸, *Madalya Alan Eşek*¹⁹ ve *Parti Kurmak Parti Vurmak* ise üç baskı yapmıştır.

Aziz Nesin'in eserlerinin önemli birçoğunun Rıza Hemrah tarafından tercüme edilmiş olması dikkat çekicidir. Sekiz eserle Yaşar Kemal, kitapları en çok tercüme edilen ve baskı yapan ikinci yazardır. Yaşar Kemal'in hemen hemen bütün eserlerinin ilk defa bu dönemde tercüme edildiği ve birkaç eserinin ise hem bu dönemde hem de sonrasında yeni baskı yaptığı görülmektedir. Samin Bağçeban, İrej Nevbaht, Muhammed Reisneya, Rıza Seyit Hüseyini ve Hadi Hüsrevi gibi mütercimler söz konusu yıllarda Yaşar Kemal'in eserlerini Farsçaya tercüme etmiştir.

Tercüme edilen eserlerin arasında Aziz Nesin, Yaşar Kemal gibi bazı yazarların kitapları İran İslam Devrimi'nden önce de çevrilmişti ancak İran İslam Devrimi'nden sonra düzenlenerek yeniden basılmıştır.

Farahzad (1390, ss. 148-149), sekiz yıllık Mukaddes Müdafaa Dönemi'nde tercüme edilen veya yeniden basılan eserlerin toplumsal, siyasal ve ahlaki normlar ile uyumlu olduğunu ve bu tarz tercüme eserlerin dinî ve toplumsal değerleri yıkmadığını ileri sürmektedir. Buna ek olarak Farsçaya tercüme edilen hikâye-roman türündeki eserlerin o dönemin siyasi ve kültürel şartlarına ters düşmediğini vurgulamakta ve bu dönemde hikâye-roman tercümesinde en çok tercih edilen yolun bir nevi tashihe götüren "ekleme" ile "çıkarma" olduğunu ve bunlar içerisinde ise en çok "çıkarma" yönteminin kullanıldığını belirtmekte ve ekleme ile çıkarma usulünde birinci yöntemin doğallaştırma ve yerelleştirmeye ikinci yöntemin ise ahlaki ve dinî sansüre yönelik olduğunu gördüğünü iddia etmektedir.

Sonuç

Even-Zohar'ın (1978 / 2000) "Çoğul Dizge Teorisi" bu çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Bu kurama göre tercüme edebiyat hedef edebiyat içerisinde merkezî veya yan konumda bulunabilir. Tercüme edebiyat amaç edebiyatın zayıf veya buhranlar ile karşı karşıya olduğu zamanlarda merkezî konumu alır. Bu merkezî konumda yer alış yeni ve alışılmadık edebî türlerin ve temlerin amaç edebiyata girmesine ve onu tesir altına almasına neden olmaktadır. Buna ek olarak yeni ve alışılmadık edebî türler ve temleri amaç edebiyata sokarak onun değişimine sebep olur. Tercüme edebiyatın

¹⁵ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

¹⁶ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

¹⁷ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

¹⁸ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

¹⁹ Eserin özgün ismine ulaşılmamış tarafımızdan tercüme edilmiştir.

merkezîleştiği durumlarda tercüme yöntemi olarak harfi harfine, motamot çeviri tercih edilmekte bu şartlarda ise amaç metin renksiz, yapay ve yabancı olmaktadır. Amaç edebiyatın kuvvetli olduğu dönemlerde ise tercüme edebiyat yan konumda bulunmaktadır. Bu konum, amaç edebiyatın tesir almadığını anlamına gelmeyip edebî normların ve değerlerin kuvvetlenmesiyle de sonuçlanmaktadır. Zira yan konumda yer alış, amaç edebiyatın muhafazakâr olduğunu gösterir. Bu durumda ise tercüme yöntemi doğallaştırma ve amaç dil odaklıdır.

Veriler tahlil edildiğinde, Türkçeden yapılan tercümelerin yenileşme (modernleşme) odaklı olmadığı daha çok amaç edebiyattaki olgular ile şekillerin tekrar edildiği ve kendi kültürünün değerlerine yoğunlaştığı görülmektedir. 2000'li yıllarda Türkçeden Farsçaya yapılan tercüme sayısında artış bulunsa da, tercüme edebiyat canlı ve hareketli olmayarak yalnızca klişe ve muhafazakâr türleri kuvvetlendirmiştir. Bu durum sekiz yıllık Mukaddes Müdafaa Dönemi için de geçerlidir. Bu dönemde Türkçeden hikâye-roman türünde en çok Aziz Nesin'den tercümeler yapılmış olup bunları Rıza Hemrah Farsçaya çevirmiştir. Arslan Fasihi (Habergozari Kitab-ı İran, 1395) gibi bazı Türkçe mütercimleri ise Aziz Nesin'den yapılan tercümelerin bizzat Rıza Hemrah tarafından yazıldığını ve Aziz Nesin ismiyle basıldığını iddia etmişlerdir. Kültür ve İrşat Bakanlığı tarafından yapılan sansür, metin çıkarma, denetim, basım izni vermeme gibi uygulamalar toplumun ve toplumsal normların korunmaya çalışıldığını göstermektedir. Aslında hedef edebiyata ait normların çevrilecek eserleri seçmede önemli bir rolü vardır. Herman'a (1996, s. 29) göre toplumsal normlar yabancı değerlerin girişini kontrol etmektedir.

Venuti (1995) ise İran İslam Devrimi'nden sonra kullanılan tercüme yönteminin genellikle yerelleştirme olduğunu belirtmektedir. Diğer bir deyişle tercüme dili fasih ve etkilidir ayrıca mümkün olduğu kadar yabancı unsurlar çıkarılmıştır. Modern tarihte ilk defa nitelikli şahsiyetleri, asıl gayesi ve ideolojisi İslam olan bir devrim meydana gelmiştir. İran İslam Devrimi'nin akabinde gerçekleşen kültürel devrim ise Batı'ya ait pek çok kıymet hükümünü ve değeri reddetmiştir (Halliday, 1996, ss. 44-45). Batı'ya ait kıymet hükümlerini uzaklaştırma İran İslam Devrimi boyunca sürekli tercüme faaliyetlerinde de devam etmiştir. Tercümedeki bu yaklaşım yabancı unsurları silerek kendi değerlerini kuvvetlendirme eğilimindedir.

Bu yıllarda yapılan yeniden tercümeler ve yeni baskılar, mütercimlerin eserin eski tercümesinden çekinmediklerini ve kendi tercümesinin İran Kültür ve İrşat Bakanlığının süzgecinden geçebileceğinden emin olduklarını ortaya koymaktadır. Ferahzad'a (1390, s. 153) göre mütercimler, yerelleştirme ve doğallaştırma ile siyasi gücün dikkatini daha çok kendi üzerlerine çekmeye çalışmaktaydılar ve bu yolla tanınmaktaydılar ki bu durum da Venuti'nin (1992)

yerelleştirmenin tercümanı görünmez kılacağına ilişkin görüşlerine zıt bir durum oluşturmaktadır. Yerelleştirmen amaçlarından biri ise tercüme okuyucusunda çeviri eserin sağlam ve aslına uygun olduğu, amaç kültürden doğru tasvirleri yansıttığı fikrini uyandırmaktır. Böylece okuyucu, kaynak kültürün kendi kültürüne benzediğini düşünecektir.

Araştırma sürecinde Türkçeden Farsçaya tercümede bazı önemli eksikliklerin olduğu görülmüştür. Türk ve İran toplumu arasındaki müşterekler “Bir Millet İki Devlet” ifadesini abartı saymayacak derece fazladır. Bu müşterekler derin yapıda oldukça fazla olsa da yüzey yapıda çeşitli farklılıklar göze çarpabilir. Bu durum İran ve Türk toplumunun düşmanları ve rakipleri tarafından suistimal edilmektedir. Bundan dolayı söz konusu suistimal ile mücadele etme ve birbirini daha çok ve esastan tanımanın yollarından biri tercüme ve telifdir. Ancak bulgular edebiyat, sanat, folklor, siyaset, tarih, sosyoloji ve özellikle felsefe gibi alanlardaki tercüme ve teliflerde henüz pek çok eksikliğin bulunduğu ortaya koymaktadır. Bu nedenle her iki toplumun kültür işleriyle uğraşan sorumlularına büyük mesuliyet düşmektedir. Sonuç olarak bu boşluğu en kısa zamanda kapatmak üzere sorumluların çabaları iki katına çıkmalıdır.

Kaynakça

- Alvarez, R. and Vidal, M. (1996). *Translation, Power, Subversion (1-9)*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Cronin, M. (1995). Altered States: Translation and Minority Languages. *TTR: Traduction, Terminologi, Rédaction* in (Vol. 8(no. 1), pp. 85-103).
- Even-Zohar, I. (1978/2000). The Position of Translated Literature within the Literary System. (L. Venuti, Ed.) in (pp. 192–197). *Translation studies reader* (1st ed.). London: Routledge.
- Even-Zohar, I. (1990b). Polysystem Theory. *Poetics Today*, 11(1), 9-13.
- Ferahzad, K. (1390). Tercüme der Devran-ı Defa-i Mukaddes. *Fasılname-i Mütealat-ı Zeban ve Tercüme, Şomare: 1*.
- Gürçağlar, Ş. (2008). *The Politics and Poetics of Translation in Turkey, 1923-1960*. Amsterdam: New York.
- Halliday, F. (1996). *Islam and the Myth of Confrontation: Religion and Politics in the Middle East*. United Kingdom: I.B.Tauris.
- Hermans, T. (1996). Norms and the Determination of Translation. A Theoretical Framework. (R. Alvarez and M. C. Vidal, Eds.). *Translation, Power, Subversion* in (pp. 26-9). Clevedon: Multilingual Matters.
- Heyet, C. (1365). *Seyri der Tarih-i Zeban ve Lehçeha-i Türk*. Tahran: Peykan.
- Mehr Haber Ajansı*. (1389). *Türkler Farsçadan Tercümede Daha Aktifler / Türk Edebiyatına Karşı Dikkatsizlik*.
- Munday, J. (2001). *Introducing Translation Studies*. London: Routledge.
- Niranjana, N. (1992). *Siting Translation: History, Post-Structuralism, and the Colonial Context* in (pp. 2-173). Berkeley, Los Angeles, Oxford: University of California Press.
- Schaffner, C. (2010). Norms of Translation. (Y. Gambier and L. V. Doorslaer, Eds.). *Handbook of Translation Studies* in (Vol. 1, pp. 237-238). Amsterdam: John Benjamins.
- Spivak, G. (1993). *Outside in the Teaching Machine* in (pp. 182-190). New York: Routledge.
- Toury, G. (1991). *Introducing Translation Theory: Selected Articles* in (pp. 13-14). Tel Aviv University: Dyonun.
- Tymoczko, M. and Gentzler, E. (2002). *Translation and Power* in (pp. xi- xxviii). Amherst: University of Massachusetts Press.
- Tyulenev, S. (2014). *Translation and Society: An Introduction* in (p. 5). New York: Routledge.
- Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility* in (pp. 19-21). London; New York: Routledge.
- Venuti, L. (Ed.). (1992). *Rethinking Translation; Discourse, Subjectivity, Ideology*. London: Routledge.

- Wolf, M. (2007). Introduction: The Emergence of a Sociology of Translation. (M. Wolf and A. Fukari, Eds.). *Constructing a Sociology of Translation* in (p. 5). Amsterdam: John Benjamins.
- Wolf, M. (2010). Sociology of Translation. (Y. Gambier and L. V. Doorslaer, Eds.). *Handbook of Translation Studies* in (Vol. 1, p. 338). Amsterdam: John Benjamins.
- Woodsworth, J. (2013). Impact of translation. (Y. Gambier and L. V. Doorslaer, Eds.). *Handbook of Translation Studies* in (Vol. 4, p. 72). Amsterdam: John Benjamins.

Elektronik Kaynak

Mehr News Agency. 23.07.2016 tarihinde <http://www.mehrnews.com/news/116440> adresinden erişildi.